

حجت الاسلام دکتر سید علی حسینی
عضو هیأت علمی موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

سرشناسه	: حسنی، سیدعلی، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: اهل کتاب در حکومت های اسلامی / سیدعلی حسنی.
مشخصات نشر	: تهران: تراث، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۳ ص.
قیمت	: ۱۳۰۰۰۰ ریال
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۱۶۲-۸-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۸۵.
موضوع	: محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. -- دیدگاه درباره اهل کتاب
موضوع	: Muhammad, Prophet -- Views on People of the Revealed Book
موضوع	: اهل کتاب
موضوع	: People of the Revealed Book
موضوع	: اسلام و ادیان دیگر
موضوع	: Islam -- Relations
رده بندی کنگره	: الف ۴۵ - ۲ / ۲۱۸ ۱۳۹۵۹
رده بندی دیویی	: ۹۷/۳۵۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۰۲۶۰۷

نشر تراث

اهل کتاب در حکومت های اسلامی

مؤلف: سید علی حسینی

ناشر: نشر تراث

طرح جلد: سیده محمد حسینی

بازخوانی: ح.ص

چاپ: اعتماد

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۱۶۲-۸-۲

قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

کلیه حقوق چاپ و نشر و بهره‌برداری الکترونیکی برای ناشر محفوظ است

آدرس: تهران، میدان جمهوری، جنب درب شرقی مترو نواب، پ ۵۶۷

تلفن: ۰۹۱۹۷۴۷۷۷۱۰ - ۰۹۱۹۰۴۴۵۷۸۵

www.nashretoraath.ir

سخن ناشر

در دین مبین اسلام بر «کتاب» به عنوان محور وحدت ادیان آسمانی تأکید فراوانی شده است و «اهل کتاب» به عنوان وصفی عام برای پیروان تمام ادیان الهی به ویژه یهودیان و مسیحیان از احکام ویژه و جایگاه خاصی برخوردار می باشد. از سوی دیگر تعامل و همزیستی مابین آنها و اقوام مختلف در جهان کنونی بیش از هر زمان دیگر ضروری به نظر می رسد. بر همین خاطر سخن از وضعیت اهل کتاب در طول تاریخ حکومت های اسلامی می تواند بسیار جالب و درجود و بعضاً نواقص بوجود آمده در این تعاملات را نشان داده و زمینه مناسبی برای بهتر شدن آن است. همزیستی فراهم آورد.

جناب حجت الاسلام والمسلمین دکتر سیدعلی حسینی (عضو هیأت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمین رحمه الله) در تحقیق پیش رو به تفصیل به بررسی وضعیت اهل کتاب (یهودیان و مسیحیان) در دوره های مختلف حکومت های اسلامی پرداخته و فضای روشنی را در این خصوص به تصویر کشیده است. ضمن سپاس فراوان از زحمات ایشان، از خداوند متعال تأثیر معنوی این اثر ارزشمند را در جوامع دینی خواستارم.

سیداحمد طباطبائی ستوده

تهران، پائیز ۱۳۹۵

فهرست مطالب

۷	فهرست الفبایی
۱۳	مقدمه
۱۷	فصل اول: مفاهیم (مبانی و حقوق) کتاب
۱۹	بخش اول: مفاهیم
۱۹	اهل کتاب
۲۰	ذمی
۲۰	قرارداد ذمی
۲۱	حکومت‌های اسلامی
۲۱	پیشینه تحقیق
۲۳	بخش دوم: مبانی حقوق اهل کتاب در اسلام
۲۳	الف: حق حیات
۲۴	ب: انتخاب‌گری
۲۵	ج: عدالت
۲۶	د: هستی هدف‌مند
۲۷	ه: خالق یکتای رحمان
۲۸	و: کرامت انسانی

۳۰.....	ز: جایگاه ویژه انسان در آفرینش
۳۳.....	بخش سوم: حقوق اهل کتاب ذمی
۳۴.....	حق حیات
۳۴.....	مصونیت همه جانبه
۳۶.....	آزادی مذهبی
۳۷.....	آزادی عقیده
۳۷.....	آزاد گفتگو و دفاع از دین خود
۳۸.....	آزادی برگزاری مراسم و شعائر مذهبی
۳۹.....	امنیت و آسایش و امان مقدس
۳۹.....	حق مسکن
۴۰.....	استقلال قضائی
۴۱.....	آزادی فعالیت های اقتصادی
۴۳.....	فصل دوم: وضعیت اهل کتاب در حکومت های اسلامی
۴۵.....	مقدمه
۴۵.....	وضعیت اهل کتاب در حکومت رسول الله ﷺ
۴۶.....	الف: وضعیت یهودیان در زمان رسول خدا ﷺ
۵۱.....	ب: وضعیت مسیحیان در زمان رسول خدا ﷺ
۵۶.....	وضعیت اهل کتاب در حکومت امیرالمؤمنین علی علیه السلام
۵۷.....	وضعیت اهل کتاب (یهودیان و مسیحیان)
۶۳.....	وضعیت اهل کتاب در عصر اموی
۶۳.....	الف: وضعیت یهودیان
۶۴.....	وضعیت یهودیان در اندلس
۶۴.....	وضعیت یهودیان اسپانیا قبل از ورود اسلام و مسلمین
۶۵.....	وضعیت یهودیان در عصر حضور اسلام و مسلمانان در اسپانیا

۶۹	اوج شکوفایی و عصر طلایی فرهنگ یهود در اندلس
۷۷	ب: وضعیت مسیحیان
۸۵	وضعیت اهل کتاب در عصر عباسی
۸۵	الف: وضعیت یهودیان
۹۱	ب: وضعیت مسیحیان
۹۲	الف: وضعیت سیاسی اجتماعی
۹۹	ب: وضعیت دینی
۱۰۳	ج: وضعیت علمی مسیحیان
۱۰۵	وضعیت اهل کتاب در عصر فاطمیان
۱۰۵	الف: وضعیت یهودیان
۱۰۶	ب: وضعیت مسیحیان
۱۰۹	وضعیت اهل کتاب در عصر عثمانی
۱۰۹	الف: وضعیت یهودیان
۱۱۱	موقعیت اجتماعی یهودیان در حکومت عثمانی
۱۱۲	موقعیت علمی یهودیان در حکومت عثمانی
۱۱۳	ب: وضعیت مسیحیان
۱۱۶	مدارا و عدالت
۱۲۰	وضعیت اهل کتاب در عصر صفوی
۱۲۱	وضعیت مسیحیان
۱۲۲	حضور پررنگ مبلغان مسیحی در ایران و آزادی آنها
۱۲۹	تالیف، ترجمه و انتشار آزادانه کتاب‌های مسیحی در ایران
۱۳۱	تالیف کتاب بر علیه اسلام
	حضور گسترده غیرمسلمانان در پایتخت صفوی و آزادی در اجرای مراسمات مذهبی
۱۳۵	

- معزبودن روحانیان و مسافران و جهانگردان مسیحی در دربار صفوی ۱۴۴
- الف: پدررافائل دومنس ۱۴۴
- ب: جان پاپتیست تاورنیه ۱۴۵
- ج: پدر جوانی ۱۴۵
- د: برادران شرلی ۱۴۶
- ه: پیترودلاواله ۱۴۷
- وضعیت اهل کتاب در جمهوری اسلامی ایران ۱۴۸
- الف: زرتشتیان ۱۴۹
- داشتن نمازگاه خاص در مجلس شورای اسلامی ۱۵۰
- مراکز اختصاصی تعلیم و تربیت ۱۵۰
- انجمن ها و فعالیت های مصرعاتی ۱۵۱
- برپایی معابد و زیارتگاه ها ۱۵۱
- ب: یهودیان ۱۵۲
- برخورداری از کرسی نمایندگی در مجلس شورای اسلامی ۱۵۳
- برخورداری از کنیسه ها، مدارس و سازمان های متعلق ۱۵۳
- ج: مسیحیان ۱۵۵
- الف: آرامنه ۱۵۵
- کلیساهای فراوان ۱۵۵
- مدارس اختصاصی ۱۵۶
- انتشار نشریات اختصاصی ۱۵۷
- باشگاه ها و انجمن های اختصاصی ۱۵۷
- داشتن نمایندگان اختصاصی در مجلس شورای اسلامی ایران ۱۵۸
- ب: مسیحیان نسطوری یا آشوری ۱۵۸
- فرق آشوری ۱۵۸

۱۵۹.....	۱. کلیسای شرق آشوری
۱۵۹.....	۲. کلیساکاتولیک (کلدانی- آشوری):
۱۵۹.....	۳. کلیسای انجیلی آشوری:
۱۶۰.....	۴. کلیسای جماعت خدا یا برادران آشوری (پنطیکاستی):
۱۶۱.....	نتیجه گیری
۱۶۵.....	فصل سوم: بزرگراه
۱۶۷.....	مقدمه
۱۶۷.....	تعریف جزئی
۱۶۸.....	ادعای مسیحیت
۱۶۹.....	نقد و بررسی ادعای مسیحیت شرقی
۱۸۳.....	نتیجه گیری
۱۸۵.....	منابع

مقدمه

مسیحیان و یهودان فراوانی از صدر اسلام تاکنون در جوامع اسلامی زندگی می‌کنند و بخشی از جامعه اسلامی را تشکیل می‌دهند. بر همین اساس در اسلام (قرآن و روایات اسلامی) حقوق و وظایف خاص برای این گروه از جامعه اسلامی همانند دیگر گروه‌های تشکیل دهنده جامعه اسلامی در نظر گرفته شده است.

از زمان ظهور اسلام تاکنون حکومت‌های مختلفی در جوامع اسلامی شکل گرفته‌اند که دارای قدرت و سلطه کامل بر جوامع تحت کنترل خود بودند. بررسی وضعیت اهل کتاب مخصوصاً مسیحیان و یهودیان در این حکومت‌ها از جهات مختلف درس‌ها و پیام‌های فراوانی برای ما دارد و روشن کننده بسیاری از حقایق و ابطال‌کننده بسیاری از تهمت‌ها و سخنان ناروایی است که به اسلام و مسلمانان نسبت داده می‌شود.

با توجه به تغییر و تحولات و حوادثی که متأسفانه در جهان اسلام در حال وقوع است، دستگاه‌های تبلیغاتی زر و زور و سلطه‌گر صهیونیستی را استکبار جهانی، هجمه گسترده‌ای را بر علیه اسلام تدارک دیده‌اند، که براساس آن، رفتار عدوی خرد فروخته و جاهل و ساخته و پرداخته دستگاه‌های جاسوسی صهیونیستی و استکباری غربی را به کل اسلام و مسلمانان نسبت می‌دهند و مدعی هستند که آنچه اسلام در مورد اهل کتاب مخصوصاً یهودیان و مسیحیان بیان می‌کند، همین چیزی است که این عده محدود خشونت طلب به نمایش می‌گذارند و اگر تا به حال مسلمانان چنین نکرده‌اند، به علت عدم برخورداری از قدرت و عدم امکان تحقق آن بوده است. اما غافل از آن که در

طول تاریخ، حکومت های متعددی در سرزمین های مختلف اسلامی شکل گرفته اند و این حکومت ها مدت زمان زیاد و با قدرت فراوان حکومت کرده اند و در حالی که توانایی اعمال هرگونه رفتاری را نسبت به اهل کتاب داشته اند، ولی با احترام و با ادای حقوق اهل کتاب و حتی بیش از آنچه که در اسلام آمده بود، با اهل کتاب برخورد داشته اند. یهودیان در طول تاریخ اسلام در جوامع اسلامی با کمال آرامش و آزادی زندگی کردند، برخلاف آنچه که در غرب و در عالم مسیحیت نسبت به آن ها اعمال می شد به اینکه آن ها را در گتوهایی زندانی کرده - هرگونه رفتار ناشایستی را نسبت به آن ها اعمال می کردند. چنانکه اگر یهودیان در مواردی به هردلیلی به قدرت دست پیدا می کردند سیاست سختی نسبت به مسیحیان به کار می گرفتند.

این کتاب در ادامه با واکاوی تاریخ اسلام و حکومت هایی که در دایره اسلامی شکل گرفته اند و براساس مدارک، متبر و حتی المقدور منابعی که توسط غربی های غیر مسلمان به نگارش درآمده است، وضعیت اهل کتاب را در دوره های مختلف از زمان حکومت رسول خدا ﷺ تا به امروز در حکومت جمهوری اسلامی ایران به روش توصیفی - تحلیلی پی بگیرد و وضعیت اهل کتاب را به تصویر بکشد.

در همین راستا این کتاب علاوه بر فصل مفاهیم و روایات، مشتمل بر سه فصل دیگر است که یک فصل آن به حقوق و مبانی حقوق اهل کتاب، در ادامه می پردازد و فصل بعدی آن که هسته اصلی این کتاب را شکل می دهد به وضعیت اهل کتاب در حکومت رسول خدا ﷺ و امیرالمؤمنین علی علیه السلام، حکومت بنی امیه، حکومت بنی عباس، حکومت فاطمیان مصر، حکومت عثمانیان، حکومت صفویه و حکومت جمهوری اسلامی ایران می پردازد. فصل چهارم کتاب به شبهاتی که پیرامون جزیه به عنوان یکی از تکالیفی که اسلام بر عهده اهل کتاب جامعه اسلامی قرار داده است، می پردازد و به شبهات بدخواهان اسلام در این رابطه پاسخ می دهد.

در پایان توجه به این نکته لازم است که در این کتاب به همه این حکومت ها عنوان اسلامی داده شده است، اما این به معنای آن نیست که تمام این حکومت ها مورد تأیید

اسلام بوده‌اند و براساس معیارهای اسلامی شکل گرفته‌اند؛ بلکه به این معنا است که این حکومت‌ها در دایره کشورهای اسلامی و توسط مسلمانان شکل گرفته‌اند.

سید علی حسینی

قم / ۱۳۹۵

www.ketab.ir